

Global marknadstilpassing - kva er **status** og **moglegheiter** innanfor WTO?

Leiarmøte Vestland Bondelag
23.november 2023

WTO og norsk landbrukspolitikk

- Noreg og dei fleste land i verda er medlemmer
- Set grenser for **tollvernet**
- Bestemmer kor mykje og kva slags **støtte** vi kan gje
- Kan gå til panelsak

Om Verdas handelsorganisasjon (WTO)

- Etablert i 1995 og erstatta det vi kjenner som GATT-avtala. Vedteken i Uruguay-avtala frå 1994.
- Overordna formål:
  - Verdas handelsorganisasjon har som målsetting å fremje auka frihandel mellom land
- Avtala frå 1994/1995 er utdatert, men gjeld framleis. Det viktigaste for norsk landbruk:
  - Fridom til å velge krone- eller prosenttoll
  - Offentleg støtte (intern støtte)

WTO - internstøtte

Gul boks (AMS)

Tak på 11,449
mrd. kr for Norge

Handelsforstyrrende støtte

Blå boks

Direkte
utbetalinger
under
produksjonsbegr
ensende
program.

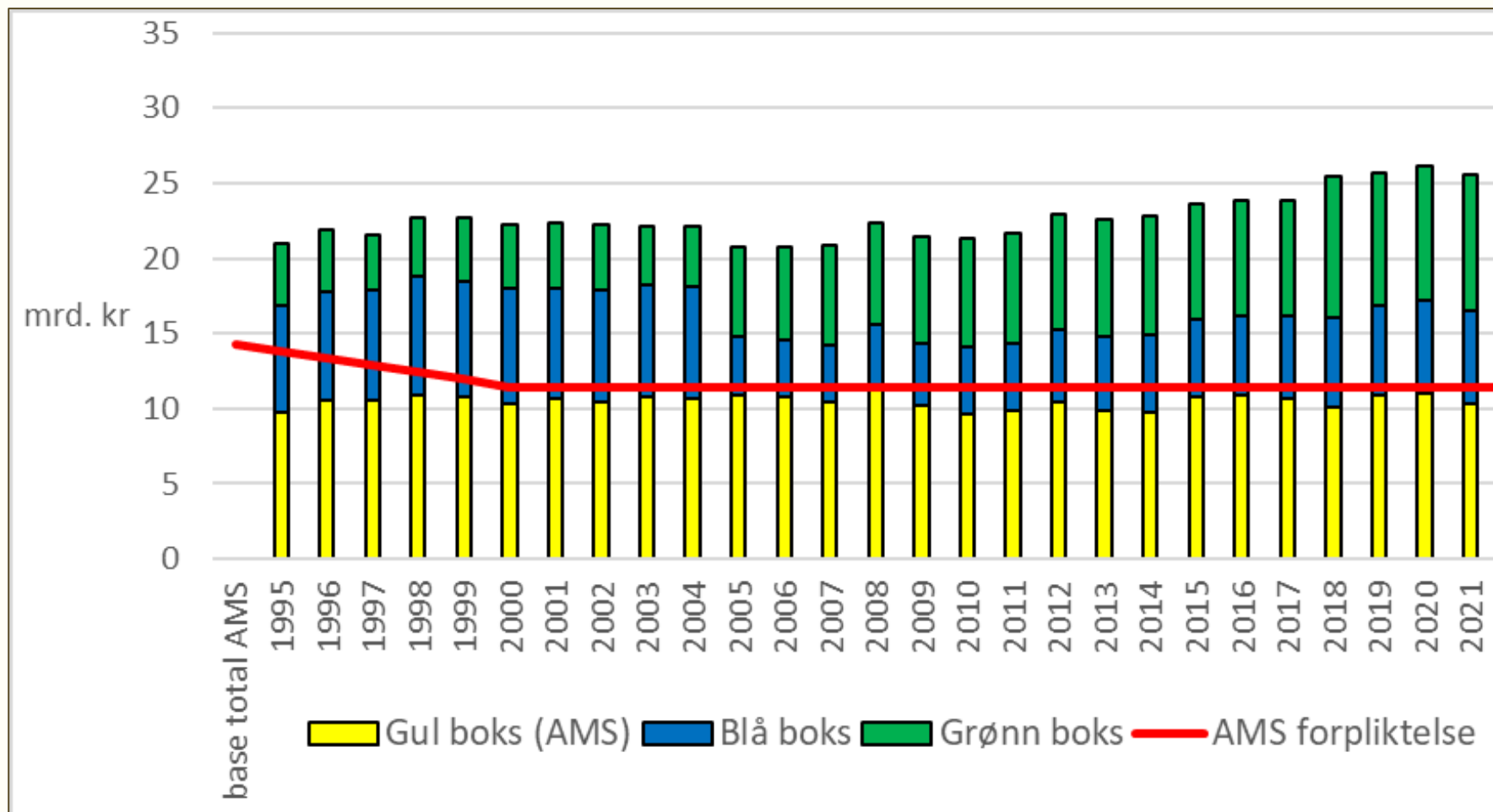
Basert på faste
arealer og
avlinger, fast
antall dyr eller
bare gitt til 85 %
av produksjonen

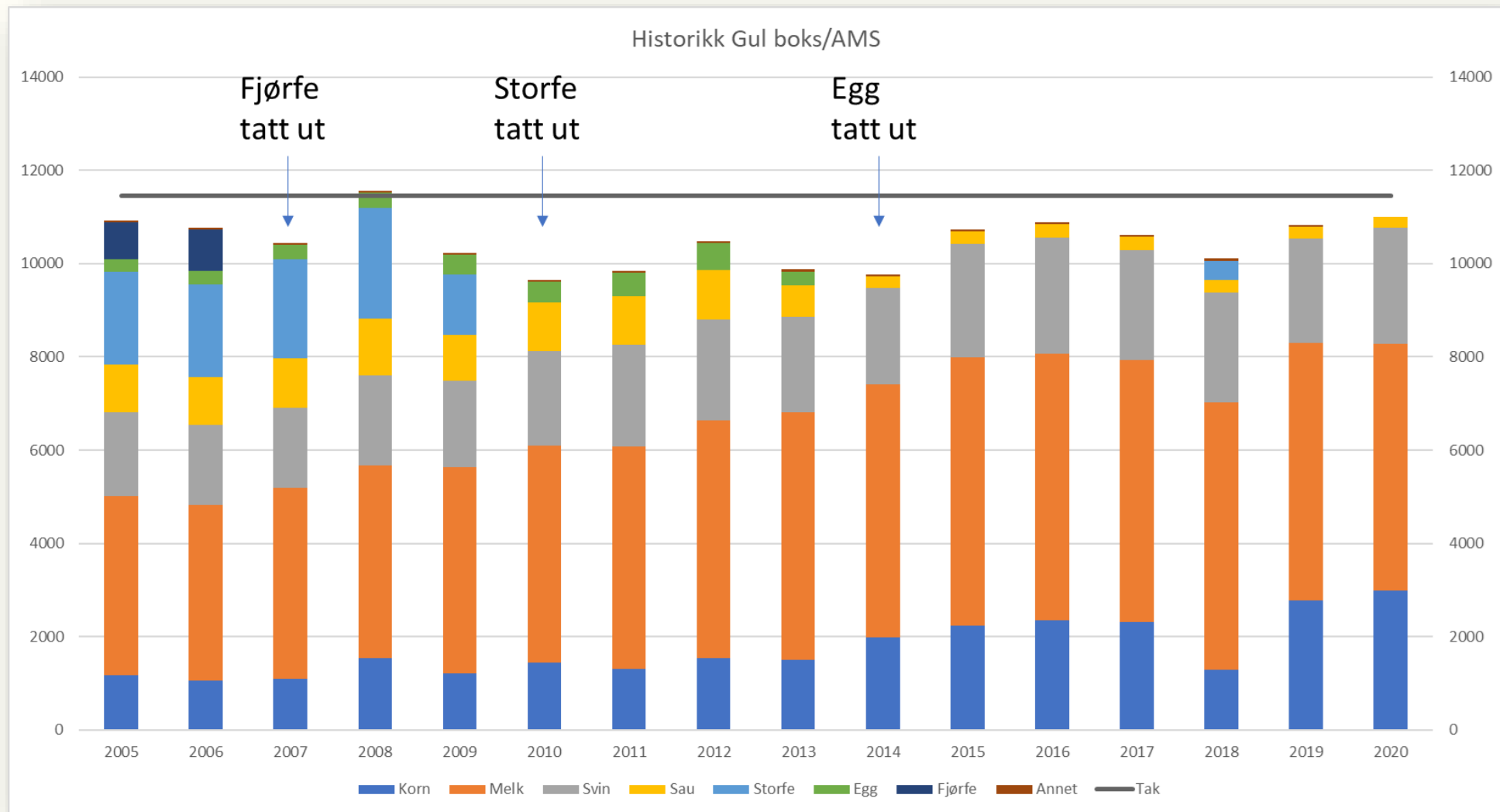
Grønn boks

Ikke / minimalt
handelsvridende

De minimis – ubetydeleg støtte som utgjør 5 % av produksjonsverdien

Norsk gul, blå og grøn støtte

Grøn boks – produksjonsuavhengig støtte

Generelle tenester	1 274 mill. kr (støtte til forskning; rådgjeving; kontrolltenester for helse, kvalitet, standardisering; marknadsførings- og salgsfremjande tenester)
Offentlege lagre for matvaretryggleik	16,5 mill. kr (såfrølager)
Tilskot ved produksjonssvikt	95,4 mill. kr
Investeringsstøtte	759,4 mill. kr
Støtte i henhold til miljøvernplanar	5 506,7 mill. kr (beitetilskot, areal- og kulturlandskapstilskot, tilskot til regionale miljøprogram, SMIL-midler)
Avløysarordning, tidligpensjon	1 410,6 mill. kr

Sum: 9 062,4 mill. kr (ikkje noko tak)

Blå boks – «produksjonsbegrensande» støtte (2021)

Driftstilskot	1 670,6 mill. kr
Husdyrtilskot	2 879,8 mill. kr
Distriktstilskot for mjølk og kjøt	1 286,3 mill. kr
Kvalitetstilskot for storfe, lammeslakt	284,6 mill. kr
Støtten til mindre og mellomstore mjølkebruk	142,1 mill. kr

Sum: 6 263,4 mill. kr

(ikkje noko tak, men ordninga er under press)

Gul boks – «handelsvridande» støtte (2021)

Målpris Korn Mjølke Svin (t.o.m. 30.06.2021)	10 040 mill. kr 2 827 mill. kr 5 879 mill. kr 1 334 mill. kr
Grunntilskot geitemjølke	66,8 mill. kr
Grunntilskot for sau, lam og ull samt transportstøtte	197,7 mill. kr
Distriktstilskot for frukt og bær, lagerstøtte frukt, innfrakttilskot/RÅK storfekjøtt	de minimis
Innfrakttilskot svin	22,1 mill. kr
Transporttilskot og RÅK PNS egg og fjørfe, PNS potet	de minimis
Transporttilskot kraftfôr (Ikkje prod. spes.)	de minimis
Semintilskot (Ikkje prod. spes.)	de minimis
Avgift på plantevernmidler (negativ) (Ikkje prod. spes.)	de minimis

Sum: 10 281,4 mill. kr (tillatt maks. 11 449 mill. kr)

Hovudavtalens §3-2

«Jordbruksavtaler står tilbake for lover og stortingsvedtak, og kan heller ikke kreves gjennomført i strid med traktater som er bindende for staten.»

- Til første ledd:
Stortinget kan endre ei inngått jordbruksavtale
- Til andre ledd:
Det kan ikkje inngås avtaler som er i strid med internasjonale avtaler.

Frå den inngåtte jordbruksavtala:

«Partene er enige om å sette ned en **partssammensatt arbeidsgruppe** som skal lede et arbeid med å **utrede endringer i markedsordningene for melk og korn i lys av WTO-avtalens begrensninger for internstøtte**. Utredningen skal **vurdere ulike alternative prismodeller** og ha en **redusert AMS som siktemål**, og bygge på erfaringene fra endringene i markedsordningene for kjøtt og egg. Det skal også **vurderes hvordan ulike løsningsmodeller vil påvirke forutsetningene for og gjennomføringen av jordbruksavtalen og -forhandlingene, samt konsekvensene for gjennomføringen av landbrukspolitikken** i tråd med Stortingets vedtatte mål.

... Den partssammensatte arbeidsgruppen skal avgi rapport i forkant av jordbruksoppgjøret 2024, senest 1. februar 2024»

Kva no?

- Ikkje noko alternativ å ikkje gjera noko
- Mjølkk og korn er **heilt ulike produksjoner og marknader**, og ingen av dei er som kjøtt
  - Kornpris er både inntekt og kostnad for landbruket
  - Mjølkk har omfattande «tilgrensande» ordningar som PU. Kva er konsekvensane for desse?
- Alle alternativ må vurderast etter korleis dei påverkar **måla i landbrukspolitikken** HERUNDER marknadsordningane, samt jordbruksavtala og -forhandlingane
- Arbeidsgruppa leverer rapport **1. februar** – behandlast fram mot jordbruksforhandlingane – iverksettingstid

Konsekvenser for?

- Landbrukspolitiske mål
- Landbruk over heile landet og mottaksplikt
- Kostnadane i verdikjeda
- Marknadsregulering
- Langsiktig prisutvikling til produsent og til marknaden
- Kvoteordning mjølk og marknadsordninga for korn (importkvoter)

Langsiktig løysing med forutsigbarheit politisk og for verdikjeda, må tåle endringer i konkurranseforhold og andre forutsetningar over tid.

HVA HAR WTO Å SI FOR BONDEN?

Egil Christoffer Hoen og Sigrun Pettersborg
svarer oss i Landbrukspodden

